Puolustusministeriö
Försvarsministeriet
Ministry of Defence

HE 73/2026 vp; Pariisin pöytäkirjaa täydentävä valtiosopimus

Hallitussihteeri Tuukka Einola

Eduskunnan perustuslakivaliokunta

15.5.2026

Tausta

- Suomi on osana Natoon liittymisen prosessia liittynyt **Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimuspuolten välillä niiden joukkojen asemasta tehtyyn sopimukseen** (Nato SOFA, SopS 23 ja 24/2024) ja **Pariisin pöytäkirjaan** huhtikuussa 2024. Pariisin pöytäkirjaa voidaan täydentää vastaanottajavaltion ja strategisen johtoesikunnan kahdenvälisellä sopimuksella (nyt kyseessä oleva sopimus, ns. **täydentävä sopimus**).

- Täydentävän sopimuksen laatiminen on ollut tarpeen erityisesti Mikkeliin perustetun MCLCC:n ja Riihimäelle perustettavan DCM-yksikön vuoksi. Sopimusta tullaan kuitenkin soveltamaan yleisesti kaikkiin Suomessa toimiviin Naton sotilasesikuntiin ja muihin sotilasorganisaatioihin kuten Naton osaamiskeskuksiin (Center Of Excellence, COE).

- Täydentävällä sopimuksella mahdollistetaan liittokunnan esikuntien tehokas toiminta Suomessa.

Esityksen sisältö

- Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Pariisin pöytäkirjan täydentämisestä Suomen tasavallan hallituksen sekä Naton operaatiojohtoportaan johtoesikunnan ja Naton transformaatiojohtoportaan johtoesikunnan välillä tehdyn sopimuksen. Esitys sisältää ehdotuksen sopimuksen voimaansaattamista koskevaksi laiksi, jolla saatetaan voimaan sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset.

- Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi valtion liikelaitoksista annettua lakia (1062/2010), ajoneuvolakia (82/2021), sotilasajoneuvolakia (332/2023), henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa annettua lakia (332/2019), puolustusvoimista annettua lakia (551/2007), maa-asemista ja eräistä tutkista annettua lakia (96/2023), sotilaallisesta kriisinhallinnasta annettua lakia (211/2006), arvonlisäverolakia (1501/1993), valmisteverotuslakia (182/2010), autoverolakia (777/2020) sekä tullilakia (304/2016).

Käsittelyjärjestyksen lähtökohdat

- Täydentävä sopimus sisältää pääosin lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä.

- Nato SOFA ja Pariisin pöytäkirja sekä niitä koskevat voimaansaattamislait hyväksyttiin eduskunnassa 94 § :n 2 momentissa ja 95 § :n 2 momentissa säädetyllä tavalla päätöksillä, joita kannatti vähintään kaksi kolmasosaa annetuista äänistä
  - Nato SOFA ja siitä sisältöään saava Pariisin pöytäkirja ovat siten poikkeuslakeina voimassa. Koska täydentävä sopimus täydentää Pariisin pöytäkirjaa, on sopimusmääräyksiä arvioitava myös niin sanotun valtiosääntöoikeudellisen aukkoteorian kautta.

- Sopimuksen ei arvioida koskevan Suomen täysivaltaisuuden kannalta merkittävää toimivallan siirtoa Euroopan unionille, kansainväliselle järjestölle tai kansainväliselle toimielimelle.

Liittokunnan esikunnan oikeus käyttää viranomaisvaltuuksia Suomen alueella

- Täydentävän sopimuksen 26 artiklan 1 kohdan mukaan liittokunnan esikunnan turvallisuushenkilöstö voi ryhtyä kaikkiin välttämättömin ja oikeasuhtaisiin toimenpiteisiin taatakseen järjestyksen, kurin ja turvallisuuden ylläpitämisen liittokunnan esikunnan hallussa olevissa tiloissa ja näillä alueilla.
  - Tätä toimivaltaa käytetään Naton toimintaperiaatteissa määritellyllä tavalla ja Suomen kanssa myöhemmin tehtävien järjestelyjen mukaisesti.

- Turvallisuushenkilöstö on määritelty sopimuksen 1 artiklan 15 kohdassa ja sillä tarkoitetaan Nato SOFAn VII artiklan 10 kappaleessa tarkoitetun sotilaspoliisin jäsenien lisäksi riittävän koulutuksen saaneita jäseniä, jotka liittokunnan esikunnan päällikkö tai määrätty edustaja on määrännyt takaamaan järjestyksen, kurin ja turvallisuuden ylläpitämisen liittokunnan esikunnan tiloissa ja alueilla.

Korkea-arvoisen henkilöstön lainkäytöllinen koskemattomuus

- Täydentävän sopimuksen 7 artiklan mukaan liittokunnan esikunnassa palveleville kenraalin arvoisille upseereille ja lippu-upseereille (Naton arvoluokka OF-6 ja sitä ylemmät arvoluokat) sekä vastaaviin arvoluokkiin kuuluville siviilivirkamiehille myönnetään Nato-komennuksensa ajaksi tiettyjä erioikeuksia ja vapauksia.
  - vapautus kaikenlaisesta lainkäytöstä kaikkien virallisessa Natoon liittyvässä ominaisuudessaan antamiensa suullisten ja kirjallisten lausuntojen ja tekemiensä tekojen osalta, jos nämä henkilöt palvelevat kansainvälisessä tehtävässä.

- Lainkäytöllisestä koskemattomuudesta voidaan luopua tietyin edellytyksin. Tällöin sovellettavaksi tulee Nato SOFAn ja Pariisin pöytäkirjan tuomiovallan jakautumista koskevat määräykset.

- Määräykset eivät myöskään rajoita asianomaisen oikeutta hakea vahingonkorvauksia täydentävän sopimuksen, Pariisiin pöytäkirjan ja Nato SOFAn määräyksien mukaisesti, kun vahinkoa on syntynyt lainkäytöllistä koskemattomuutta nauttivan henkilön virallisessa Natoon liittyvässä ominaisuudessaan antamien suullisten ja kirjallisten lausuntojen ja tekemien tekojen johdosta.

Yksityisyyden suoja

- Henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa annettuun lakiin ehdotettavissa 4, 16 d, 16 e ja 44 b § :ssä säädettäisiin Puolustusvoimien uudesta, pysyvästä henkilötietorekisteristä, rekisterin käyttötarkoituksesta, tietosisällöstä ja tietojen poistamisesta rekisteristä.

- Samalla lain 29 § :ää esitetään muutettavaksi siten, että Puolustusvoimat saisi salassapitosäännösten estämättä luovuttaa välttämättömiä henkilötietoja nimetyille viranomaisille silloin, kun on kysymys kyseisten viranomaisten joukkojen asemaa tai sotilasesikuntien asemaa koskevista valtiosopimuksista johtuvien velvoitteiden toimeenpanosta.

- Sääntely vastaisi tekniikaltaan voimassa olevan henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa annetun lain sääntelytapaa ja sääntelyn voidaan siten katsoa olevan riittävän kattavaa ja yksityiskohtaista.

Oikeusturva ja maanpuolustusvelvollisuus

- Täydentävän sopimuksen 12 artiklan 1 kohdan a alakohdan määräys palvelussuhteisiin liittyvistä riidoista on merkityksellinen perustuslain 21 § :n oikeusturvaa koskevan säännöksen kannalta. Määräys on lisäksi merkityksellinen Euroopan ihmisoikeussopimuksen (SopS 18/1990) 6 artiklan sekä kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen (KP-sopimus, SopS 7/1976) 14 artiklan kannalta.
  - Naton hallinnollisen tuomioistuimen arvioidaan täyttävän perustuslain 21 § :n ja mainittujen sopimusten velvoitteet.

- Täydentävä sopimus sisältää määräyksen, jolla liittokunnan esikunnan tehtävän kannalta kriittinen, Natoon suorassa palvelussuhteessa oleva siviilihenkilöstö vapautetaan heidän palveluksensa ajaksi ase- ja siviilipalveluksen suorittamisesta.
  - Määräyksen ei arvioida olevan valtiosääntöoikeudellisesti ongelmallinen suhteessa perustuslain 127 § :ään.

Asetuksen- ja määräyksenantovaltuudet

- Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi asetuksenantovaltuuksia voimaansaattamislain 2 ja 5 § :ssä, puolustusvoimista annetun lain 12 c ja 34 a § :ssä sekä sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetun lain 4 § :ssä.
  - Asetuksenantovaltuudet osoitettaisiin valtioneuvostolle.

- Ajoneuvolakiin ehdotettava 7 § :n 5 momentin muutos sisältää Pääesikunnalle osoitetun määräyksenantovaltuuden antaa tarkempia määräyksiä pykälässä tarkoitetuista teknisistä vaatimuksista ja niitä koskevista poikkeuksista.

Johtopäätös

- Koska sopimus ei sisällä määräyksiä, jotka koskisivat perustuslakia taikka Suomen täysivaltaisuuden kannalta merkittävää toimivallan siirtoa perustuslain 94 § :n 2 momentissa tai 95 § :n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla, sopimus voidaan hallituksen käsityksen mukaan hyväksyä äänten enemmistöllä ja ehdotus sen voimaansaattamislaiksi tavallisen lain säätämisjärjestyksessä.